

Nick Elsdorf Bécsi véreink

K Ö Z E L - N Y U G A T I L E V É L

Volt idő, mikor még balgán azt hittem, Bécs osztrák település. Pedig lett volna módom föleszmélni. Hat esztendeje, midőn első sétámra indultam a császárvárosban, herceg kis óvodások jöttek velem szemben a szűk járdán. Lehetek vagy húszan. Nem tudtam félrehúzódní, az óvónő megelőzött. Anyám nyelvén, igaz, kisé pálocos kiejtéssel szolt a kicsinyekhez: „Kerüljétek ki a szákollos baacsit szépen, de le ne lépjétek a jaardaaró!”

Azóta már nem lepődöm meg semmin. Mi több, a felfedezés örömevel tölt el, ha olyan bennszülöttel akadok össze, akinek nem folyik az ereiben szittya vér, nincs egy magyar név sem a családjában, és még a *Tschardaschfürstin* sem fakasztja dalra. Aki csak azzal dicsekedhet, hogy Győrött vásárolja a tejfölt, nyaranta a Pálátonban pancsol, ne adj' isten valami szép háborús emléket őriz Budapestről, nálam nem emelkedik a nemzetbe.

Fordítottam már labanc szomszédnak kuruc szerelmes levelet, és vára koztam magyar apácákkal osztrák baleseti sebészetben mindörökké. Pesti barátaink a szomszéd utcába költöztek, intézetünk könyvtárában e pillanatban öt hazai kozmopolita verseng a *Magyar Hírlap*ért, ha Dalos művész úr nem jár épp arra. A *Naschmarkt*on a legjobb szendvics a nagyvárad baromfi-kereskedőnél kapható, és megsúgom, a *Goldene Glocke*ban magyar a pikolófiú. Focizhatnak is házámfiával a kövér bécsi réteken, ha első alkalommal nem így fogad az egyik itteni magyar szálloda szakácsa a pályán, miután jókorát rúgott a sípcsontomba: „Mondd, te hol is dolgozol?” „Egy kutatóintézetben” – feleltem szemeslütve. Hétmérföldes kacsintás a válasz: „Szóval téged is a cégünk küldött.” Úgy döntöttem, mégsem igazolok át a Rózsadombi Bányászból.

Jaj, mama!

Azt azért álmomban sem gondoltam volna, hogy legutóbb lakást is honleányi közvetítéssel váltok, mármint Bécsen belül. A hirdetésben a *Makler* (lásd még: ingatlanközvetítő, angyalcsináló, hiéna) Mrs. Peabody névre hallgatott. Megörültem, hogy így a nekem kedvesebb angol nyelven csaponghatunk majd a liftdíjról, netán a kaució összegéről. „Good morning!” – csiviteltem bele a kagylóba, és folytattam volna a magam értelmezte oxfordi modorban, de már érkezett is a csípős-kedves válasz Petőfi nyelvén: „Ne fárasza magát, fiatalember, mikor óhajta megtekinteni a lakást?” Mrs. Peabody életvidám magyar grófnének (sőt gróf néninek) bizonyult egy szörnyen történelmi családból, úgy alkudozott ellenünk szintén főúri ügyfele érdekében, akár egy természetzeceki ábrázolásban, s csak akkor volt hajlandó összeakasintani velünk – balsors, akit régen tép –, amikor az osztrák fiskális kínzásait álltuk a bérleti szerződés megkötésekor.

A lakásba belépve – úgy érzem – joggal vártam egy dísz-

magyar csontvázat a szekrényben, legalább egy molyette atillát, de csak egy ferencjóska lógott a falon, mármint arcképileg az ebédlőasztal fölött. Azóta is szoktatjuk a legyeket... Hogy megszabaduljunk az udvar nyomasztó befolyásától, új otthonunk kulcsát a végeken kerestük, s a vajdasági magyar ház mesternénál meg is találtuk. A hiányzó hűtőszekrényt cseh nevű osztrák eladótól vásároltuk magyar nyelven (feleségétől tanulta), majd egy szomorú bácskai nemzetfi szállította ki teherautóján, aki osztrák kollégájával magyarul társalgott telefonon (azt meg pesti barát-nője világosította fel a tárgyas ragozáról). Nyelvünkben élnek a nemzetek.

Nem tudod, persze, nyájas olvasó, hogy mely két szó jellemzi leginkább a magyart, ha osztrák színpadon parodizálják. No nem az „egesschegere” vagy a „gulasch”, nem is a „páprika”, hanem a „jáj, mómá!” ősi finnugor idiómája, valamelyik operettdalból kiilló zva. A cigányosan huszáros színész a combjára csap, elrikoltja magát, s a közönség máris dől a nevetéstől. Kollégáim ennél jóval emelkedettebbek. Amikor a televízió vezető külpolitikai kommentátora, Paul Lendvai megszólal az esti híradóban, magaskultúrájú munkatársaim másnap reggel „*Essbesteck, Essbesteck*” felkiáltással táncolnak körül az intézetben. Tudvalévó, e szó, mely a germánban evőeszközt jelöl, szerfölött alkalmas arra, hogy „e” betűink nyíltan becsületes, mekegős magyarságát karikírozza (vajh' gyűjti-e már valaki a honban a külföldi idegenek magyarellenes megnyilvánulásait is?). Amit válaszolhatnak, kollégáim úgysem értenék: „Műveletlenek, még azt se tudjátok, hogy az evőeszközt Pesten eszcájgnak mondják!?” – vajh' szabad-e urbánusul védenem magyarságomat?

Ha választ szeretnék kapni e kérdésemre, nem kell várom vasárnap pirkadatig a nemzeti főadóra tapasztva fületem, elég, ha lemegyek a házunk elé a bécsi aszfaltra. Autóápolást mímlelek, és hallgatózom. A minap is két korombeli negyvenes baktat el mellettem. „Te – szól az egyik –, ezek a zsidógyerekek megint jól befűtöttek a Madófnak, csak egymással lennének már egy kicsit jobba.” „Najszén” – kontráz a másik a bajsza alatt nagy bölcse. – Radiszadishnak néztem a két bördzseki atyafit. Ezzel azonban még távolról sincs ki a parlamenti paletta. Ismerem itt letelepedett emdéefes fezőrt, eszdeészes grófi sarját és szocialista érzelmű fejjadást is. Nemrég pedig valamely kiscgárdák intéztek hozzám reklámszózatot angol nyelvű levélben, *Honourable Sir* megszólítással. A fontos dokumentumban magukat – ha shakespeare-i soraikat visszafordítom – csatornafektető és középosztályi pártként jegyzik, minden vágyuk, hogy végre megismerkedjenek velem, és *Wine, Wheat, Peace!* köszöntéssel búcsúznak el addig is.

Tudtommal ők még nem jelentettek fel itteni kenyér-adóimnál. A denuncióló levelek a kormány közeléből ér-

keznek. Nagy baj lehet ott – jegyzi meg eszes barátném –, ahol te kabinetkérdéssé avanzsálsz. Ha jól emlékszem, születésemről és baráti körömről eltekintve csak abban vétkeztem, hogy egyszer egy bécsi összejövetele apró kérdőjellel gömbölyödtem, amikor egy fáradt udvaronc a főnöke, egy bizonyos középiskolai tanerő elhanyagolható külpolitikai zsenijét Metternichéhez kívánta hasonlítani. Ámbátor miért gondolják, hogy kifogásaikat szép fehér papírra vehetik? Vagy hogy ez jót tesz nekik. Kéretik szegény papírt is megkérdezni. Vagy legalább Machiavelli Niccolò urat tanulmányozni. Talán mégsem kellett volna annyit mondogatnom, hogy Bécsben lakom, de Pesten élek.

Mik vogymuk

Folyton hibázom. Itt, a Kék Duna mentén is kényszeresen úgy hiszem, hogy nem magyarnak néznek. Pedig itt egyszerűen – és joggal – nem osztrák a besorolásom, ezen belül *Ungar*, s csak ezután kezdenek el az élesebben látók finomabban is osztályozni. A többség azonban meg van győződve róla, hogy mint magyar, harcias és romantikus vagyok, honfőbúmat szilaj boldogságkitörések tartítják, ropant nagy tehetségemmel szemben szalmalángnyi teljesítmény áll, anyaföldet tartok a virágcserepekben, tudok lovagolni, üzőm a nőket, nem szeretek mosakodni, sírva vigadok, meggyőződéseim, hogy mindenki engem bánt, és utálok mindent, ami germán. És ez még hízelgő ábrázolás. Mindenki megtekintheti a bécsi Néprajzi Múzeumban azt a kora tizenkilencedik századi festményt a stájerok földjéről, mely „Népek Táblázata” címmel egyebek mellett a magyart (nyalka huszár, jobb kéz a kard markolatán) is minősíti, emígyen: hűtlen, árulásra kész, kegyetlenségben még a törököt is felülmúlja, esze a lengyelnél is kevesebb van, csak a latinban tűnik ki, vérszomjas, természetesen lázadó, nyugtalanságra hajlamos, egyébiránt lusta, kivéve hitbuzgalmát, urát nem tiszteli, ha állat lenne, farkasra hasonlítana, életét kard oltja ki. Ha csitulna az idegenkedés, mindig akad egy derék magyar, aki felszítja a szenvedélyeket. Mint pár napja is, amikor egy elmeháborodott fiatalember, kiben állítása szerint Attila vére csörgedez, édesanya levágott fejével díszítette bécsi üzletüket, mondván: mi, nemes Tormayak, így állunk bosszút a családunkra szegyet hozó Kovácsokon.

Munkahelyemen a „Népek Táblázata”-nál leheletnyivel tapintatosabban fogadtak. Hammerschlag költeményét nyomták a kezembe (lásd levelem után), azt is csak akkor, amikor már harmadszor jegyeztem meg finoman, hogy a császármorzsza (nagyamám előadásában: gríz-smarni) legalább annyira magyar, mint osztrák találmány. Lenyűgözött a versből áradó gunyoros tisztelet, a két szomszéd kávéház versengő összjátéka, s a magyar városi értelmiség, nem tudom, miért, de máig élő mítosza, melyhez fogható talán már csak Amerika egyes részein tapasztalni. Helybéli frászdók fejében ugyanis szilárdan tartja magát a kép, miszerint az ugor kolléga – bár az elmúlt évtizedekben talán csöppet lemaradt a modern tudományok és művészetek követésében – hét nyelven beszél, elegánsan csapong a diszciplínák között, latinosan művelt, történetileg felkészült és igen invenciózus. Hamar észrevettem, hogy megborzonganak, amikor bevallom, hogy nálam a latint az orosz helyettesítette a középiskolában, a franciát töröm, zenei műveltségem pedig még az ementálihoz sem hasonlítható. Hogy a németem nem hiperaktív, azt úgyis azonnal hallják. A jóindulat mégis töretlen, azt hiszik, csak a nagy magyar ön-

gúny – ezt honnan vették? – beszél belőlem. Mindenki van egy *sehr intelligent* orvos, ügyvéd vagy tanár ismerőse odalent (nem odaát) Transzlajtániában. Kisfiam osztályfőnöke például bemutatkozásul közölte velem a megfellebbezhetetlen tényt: a magyar a legokosabb nép Közép-Európában. Már van egy Kissz az osztályban, ráfér még egy ugorka az osztrák tanulóifjúságra.

Bécsben akármít teszek is, magyar maradok. Bárki számon kérheti tőlem, mit fecsegnek a magyar rendek életéről, határrevízióról, s tudakolhatják, miként is fordítanám az „ellabancosodni” igét németre. Udvariasan mosolygom kell, amikor osztrák tanítványom a vizsgán a „magyar modell” előnyeit ecseteli a térségben, de akkor is, amikor a *Zollbeamter* szülőfalumban dévajul úti elemőzsiámba mélyeszi körmét, úgymond fegyver és kábítószer után kutatva. Igaz, ő nap mint nap még mindig azt a magyart látja maga előtt elhaladni, aki Bécsset ostromolta fogyasztói szabadságának hajnalán. Akkor bizony igen közel kerültünk ahhoz, hogy az *Ungarn* szót *ungernre* (nem szeretem, nem szívesen) cserélje az osztrák. Szerencsére jöttek utánunk a csehek meg a szlovákok, most meg a délszláv népek...

Ha jól megnézzük, nem is akkora szerencse ez, kivált ha mediterránba játszik az ember ábrázata. Íme, a bizonyág:

Sweet little sixteen félénken leszegett fejjel, titkos vágyakkal telve siet a tánciskolába. Felnőtt körömcipő, szűk szoknya, ápolt hajzuhatag. Békebeli, kissé cukros helyzet. Péntek délután hat órát frunk, a színhely hatalmas metróállomás Bécs egyik *bieder* kerületének határán. A peronon senki, ám szorongásra semmi ok, ez nem a Nagy Örs Vezér tere, ebben a városban éjnek évadján is egyedül grasszálnak a jó házból való csitrik az utcákon. Tíz-tizenöt fiatalok közel, néhányuk feje bőrkötésben. A leány, ki apjától göndör, barna haját örökölt, egyfolytában mitsemsejt, míg a sihederek egyike (naná, hogy mély növesű) elé nem áll. „*Bist du Türkin oder Jüdin?*!” – faggatózik fenyegetően. A kis hölgy hetykén felel, ő sem érti, miért. Mindegy is, mit válaszol, a suhanc következő mondatát már a hitlerájban beprogramozták. „Titeket úgyis kiirtunk majd” – recsegi, és a jól bevált „*ausrotten*” igét használja, miközben a slicce mögé enged betekintést nyomatéku.

Hál' isten, dramaturgiai pontossággal érkezik a szerelvény, így a kiirtandó egyed kimenekül az ostromgyűrűből, és beugrik a metróba. Ám az ifjú fasisztoidok nem tágitanak, s szorosan a szomszéd kocsiból figyelik. Pár éve még elkapták volna, amikor kiszáll, ez a tizenhatos viszont már száztizenhat olyan krimet látott azóta a tévében, amely megmondja, mi a teendő, ha az embert üldözik. Hát persze, te is tudod, nyájas olvasó, hogy a célállomáson akkor kell kiugrani a metróból, hidegvérrel kivárva az utolsó utáni másodpercet, amikor már majdnem becsukódott az ajtó. A peronról illik csúfondárosan visszanezni.

Visszamenőleg bocsánat, kis hölgy, minden atyai szitkomért (kár volna tagadni, csak a szkinhedek rá ne jöjjenek), melyet rád zúdítottam az elmúlt években, amikor órákon át kvarcaltál a képernyő előtt. Mégiscsak jobb volt ott a melegben, nem kellett éji sötétben a Döbrentei téren rostokolni tanulnivalókért.

Eszkimók a magyar úton

Leányomra az igazi veszélyek nem Közép-Európában leselkednek. Osztályuk alaszakai kirándulásra készülődik. A kerek angolszász világban egyedül Anchorage-ban találtak olyan, németül tanuló cseregyerekeket, akik hajlandók

ezért egészen Bécsig elzarándokolni. Kókadt, kese szakállú osztrák tanfi számol be magabiztos fahangon tavalyi tapasztalatairól az izgatott szülőknél és unott porontyaiknak a néhai Sándor György szellemében:

„Kedves anyukák és apukák, egész életre szóló élményekkel tértünk haza az eszkimók földjéről. Igaz, odafele lekértük a nyújorki csatlakozást, és hajnaltajt érkezünk Anchorage-ba, ámbátor három napig úgysem dughattuk volna ki orrunkat hazulról, mert épp kitört egy vulkán a közelben, és mindent hamu borított, amíg egy óriási szélvihar el nem söpörte a füstfelhőket (lányommal már legszívesebben vihogtunk). Egyébként sincs sok látnivaló a városban az indián múzeumon kívül, az sem érdemel többet két óránál, pedig rohadt nagy ez az Anchorage, a cseregimnáziumot a legtöbb gyerek másfél órás autózással tudta csak elérni minden áldott nap (osztrák oldalán még mindig udvarias csend honol, mi már a tanár ócska poénját várjuk, hogy Karinthyval kirobbanassunk). Tudni kell, kedves szülők, hogy Alaszkában már tizennégy éves korban lehet jogosítványt szerezni, s bizony a mi gyerekeinket is többnyire a háziak csemetéi szállították az iskolába, no nem kell megjedni – somolyog a kókadt –, még nincs komoly kábítószerezés ebben a korban (lányommal rosszul érezzük, hogy itt az alkalom a röhögésre, mert a többiek csupán enyhe fészkelődésbe fognak, úgyhogy vöröslőn visszafőtjük). Persze az italt nem vetik meg a fiatalok abban a nagy hidegben (innenről már nem lehet bírni velünk, nyérítünk, rúgkapálunk, osztrák szülők kényszeredetten mosolyognak). Májusban jártunk ott, volt egy-két szép hóvihar, bár a napot is láttuk a temérdek eső közben, na de a környező természet, az *fantastisch schön* (helyi természetkedvelők megnyugodnak, mi tovább gyanakszunk, joggal). Esténként, ha joggolni indul az ember, könnyen találkozni a városba lehúzó medvével, de nem kell tőlük tartani, mert majd minden helybélivel van fegyver (mi már rég az asztal alatt vagyunk). Sokat jártunk kirándulni, vígan sátoroztunk a hómezőn, élelmet alig vittünk magunkkal, vadásztunk, halásztunk (zöld szülők mosolya éled). Egyszer, igaz, fenn ragadtunk egy gleccser tetején, ránk tört a vihar, ám éjszakára megérkeztek a mentők. A legjobb azonban azoknak a gyerekeknek volt, akiket házigazdáik kis sportrepülőgépeiken, ez itt kérem mindennapos, jéghegynőbe vittek a tenger fölé” (egy kikent-kifent kárltnerstrassei anyuka melletttem előkelő ájulásba fog – már készítem a repülőst).

Kese szakállú itt megsejt valamit mondandója bumerághatásából, és videofilmmel fokozza a hangulatot. Fádan tiroli népitáncoló osztrák kamaszok a képen, indiszkrétén ásitó amerikai társaik körében (vö. *druzšba narodov*, jelvéncsere előtt), majd kukákat dézmáló óriás szarvasok nagytotálban (kis feszengés az osztrák fronton, én lassan leányom padra vetett kabátja alá kúszom), mindközben szörnyű robajokat hallunk. Meg vagyunk győződve, hogy a laikus operatőr mikrofonkezelésében a hiba, míg fogadatlan útimarsallunk diadalmasan fel nem világosít: „Elnézést a rossz hangminőségért, a felvétel közben épp rengett a föld Alaszkában.”

Néhány gyengébb idegzetű szülő kislisszol az osztályból, pedig még megbeszéljük, hogy ez alkalommal nem fognak megállni a gyerekek New Yorkban („tudják, olyan veszélyes az a város”), majd rátérünk egyetlen igazán fontos dönténivalónkra. Ekkor tudom meg, hogy a pazar élménybeszámoló puszta hangulatjavító intézkedés volt ahhoz, hogy erőt gyűjtsünk az alapkérdés megválaszolásához: „Mit

fognak ezek a szerencsétlen alaszakai gyerekek Budapesten csinálni?” (Budapest? – indulok a kabát alá megint.) „A fene érti – élénkül fel a kókadt –, miért akarnak ezek Bécsből *ausgerechnet* Magyarországra menni az egyik hétvégén. Ajánlottuk nekik Salzburgot, Rómát, de kötötték az ebet a karóhoz...” Lassan megnyugszom, nem engem akarnak idegenvezetőnek, egyszersmind lelkemben új remények ébrednek: tudtommal még nincsenek eszkimó tagjai a Magyarok Világszövetségének. Fókát hozzanak?

Idegenkedve

Ki a legnagyobb magyar ellenálló? A Szó, a Mondatszerkezet vagy a Ragozás? E nyelvészeti rejtély gyötör nap mint nap. „Hozd be a kenyeret is, ha kimész a konyhába, légy szíves!” – ugye, ez elfogadható kérés két magyar testvér között a huszadik században. „Hozd be a Brotot is, ha kimész a Küchébe, bitte” – no ez már cifrábban hangzik. Ámde mit szól, nyájas olvasó, az alábbi változathoz? „Holenozd be das Kenyeret is, wenn in a Küche mész, sei szíves!” Hál’ isten, itt még nem tartunk. Törzsökös magyar névelőt nálunk törzsökös magyar főnév követ, és a mellékmondatban – egyelőre – nem fordul meg a szórend. Lemenőim mindazonáltal előszeretettel ragozzák magyarul a német szavakat, ezzel is bizonyítva nyelvünk magasabbrendűségét. Mi, zordon szülők, még tartjuk magunkat, és makacsul megismételjük magorul, amit ők németül kotyognak. Elnéző mosoly a fizetségünk. Akkor sem járunk feltétlenül jobban, ha látszólag magyarul ereszkednek le hozzánk: „liften utazunk le, vagy?”, „nehogy vonalozott füzetet vegyél a papírboltban!”, „ma szülőeste lesz az iskolában”. Néha magam is vétkezem. A minap egykori főnökömről mint felüljáróról emlékeztem meg, a feljebbvalót az előljárával kerveve...

Ha ennyi germanizmus után tiszta magyar beszédre vágyom, a nyelvileg elfajzott Elsdorf-ivadékokat Herceg doktorhoz, a közeli gyermekorvoshoz cipelem. Kiadós influenzajárvány idején rendelője vetekszik egy pesti SZTK-városteremmel: aki véletlenül egészségesen érkezik, biztosan valamilyen kórral távozik. A pár törökön és délszlávon kívül mindenki hazánkfa a betegsége várározók között. Mi, szülők – sosem lehet tudni –, kimérten *Grüssgott*-tal köszöntjük egymást, ám ha valaki magyar szitokszavak kíséretében kezdi fegyelmezni gyermekét, hirtelen földelül a rendelő, kismulnak a vonások, hát ti is...? Mi más lehetne az első beszédtema, mint a kis náthások kétnyelvűsége? Miközben azok *wienerischül* hablatyolnak (egy szót sem értek belőle), az egyik anyuka büszkén közli: „Nálunk nincs hiba, a gyerekek alig tud németül, mind a ketten magyarok vagyunk a férjemmel.” „De jó is lenne – sóhajt a másik irigykedve –, sajnos az én uram osztrák, hogy a fene vinné el.”

A csendes lázadók csak akkor tesznek lakatot a szájukra, amikor belép a doktor úr felesége, egyszersmind asszisztense, aki osztrák léteire álnok módon magyarul is ért. Férjét nem korlátozza a magyar beszédben, nem úgy, mint fogász kollégájukat (hozzá szabályozgatni járunk) a főnökei. A Pestről érkezett fogszobrásznak ugyanis parancsba adták, hogy nem diszkriminálhatja a labanc nővéreket azzal, hogy a vadak nyelvén értekezik a páciensekkel. A szabályozó úr és én így, jobb híján, a németre fanyalodunk. Két pesti diplomás germánul makog a zápfogakról, miközben fehérre keményített egészségügyi segédőrként vigyorognak a háttérben – úgy is néz ki a gyerekek fogszora.

Rájöttem, szünet nélkül hátrányosan különböztetem

meg a helybélieket. Nemcsak azzal, hogy a *der-die-das* furfangos használatával megingatom nyelvük stabilitásába vett hitüket. Nem is csupán azzal, hogy tetemes adót fizetek anélkül, hogy akár utcánk fásításának sorskérdéseibe beleszólhatnék – vagyis szándékosan pénzelem őket, hogy kivonhassam magam a közéletből. Hanem leginkább azzal, hogy pusztán létemmel kiváltom a populista jobboldal előretörését, sőt a liberális pártok politikusait kényszerítem arra, hogy ők tegyék ki „A hajó megtelt” táblát Osztrákiára. Németországtól eltérően itt nem neveznek *ausländischer Mitbürger*nek, polgártársnak, s ezt én annyira zokon veszem, hogy bosszúból évente folyamodom munkavállalási igazolásért, vízumért, és regisztráltatom magam a rendőrségen, zargatva ezzel a békés hatóságokat. Intézetem, amikor engedélyért eseng a tekintetes Munkahivatalnál, még orosz nyelvvizsgámat is befírja a kérvénybe, nehogy találjanak egy olyan bennszülöttet, aki a helyemre léphet. De a hatóság éber. Múltkor a finácoknak már majdnem sikerült rám bizonyítaniuk, hogy duplán dézsmálom meg a jóléti államkasszát. Szerencsére hamar kiderült, hogy lakik még egy Elsdorf Nicholas a kerületünkben.

Idegenként persze tiltakozhatom rogyásig, várnak az éjszakai tévébeszélgetések és a baloldali liberális lapok hasábjai. Közben Haider és barátai köre nyugodtan fogalmazgathatja tizenkét pontját ellenem: az idegen mindig hordja magánál összes igazolványát, gyermeke csak akkor lépje át az iskola küszöbét, ha már megtanult németül, választójoga legfölből tíz év után legyen, ha megkapta (esetleg) az állampolgárságot, zsuppolják ki a külföldi bűnözőket, erősödjék-szigorodjék a rendőrség, határőrség, katonaság stb. – szerintük így lehet csak elkerülni, hogy lángra lobbanjanak a menekülttáborok. Több mint négyszázezer kanyarították a nevüket a pontok alá pár hónappal ezelőtt Auszria-szerte. Túlontúl sokan, ha meggondoljuk, hogy a származásilag jórészt ellenérdekű – házmesterek nem siet-

tek kitenni a plakátokat, az aláíróikhoz pedig csak a hirtelen szeszélyessé váló nyitvatartási idejű tanácsházakon lehetett hozzáférni, személyesen.

Aláírni nem hívtak, úgy gondoltam, tüntetek egyet elene. A januári bécsi „fénytengerben” tarthattam a gyertyát, vagy negyedmillió *echt* osztrákra csepegtetve a viaszt. Kedvesen, csendesen sétáltak, meglepően számosan jöttek el (ott volt a fél kormány, König bíboros és Prohászka, a futballtréner) – jólesett, de nem sok közöm volt hozzájuk. Felforrósodnom mindössze akkor sikerült, amikor néhány itteni árpádsávos suhanc, rendőr elől menekülve (nem általa szervezve) kis híján átgázolt a fiamon.

Miközben támaszul szolgáltam, egy pesti szeptember estén járt a fejem. Tavalyt írtunk. Igaz, akkor sem hágott tetőfokára a hangulat (valahogy nem rajongok azért, amikor nyugodt, méltóságot árasztó tömeg vagyok), de legalább ismertem a fél Kossuth teret, és tudtam, mely urakra nehezteljek, amikor a körülöttem Gönczért gyertyával csápoló élénk nagymamákat krisztusi türelemre intették. Azt sem volt nehéz eldönteni, mely pártszónokok unalmas önimádatán szomorkodjam, s kivel osszam meg afölött érzett bánatomat, hogy a „Ha én rózsá volnék...” halovány örökzöldje majd elnyomta vitéz Farkasházy szemtelen pátoszát. Pedig ez utóbbira sürgős szükség volt, hogy az ember meg tudja emésztetni Lakatos Ernő enyhén anakronisztikus látványát a téren.

Kopaszok persze nemcsak Bécsben flangálnak. A Charta tüntetésén is megjelentek, köpcösen, előírással jelmezben. Mellettük tartottam a távolságot a Lánchídtól egészen a Parlamentig. Szorongásom csak akkor oldódott valamicskét, amikor meghallottam, miként noszogatja az egyik a másikat: „Nu, Kolja, poszpesi nyemnozsko, davaj poszmotrim nacsalo ocseregyii!” Nékem csak Budapest kell...

Bécs, 1993. június

Peter Hammerschlag Ungarische Schöpfungsgeschichte

*In Anfang war – das ist bestimmt –
DER WORT. Auf griechisch: Logosch.
In Weltmeer ist herumgeschwimmt
Der Urgetier, das Fogosch.*

*Gewackelt hat das ganze Welt.
Daß Wind sie nicht davonweht,
Hat rechts und links Gott aufgestellt
Zwei dicke, schöne Honvéd.*

*Was hat dann Gott zuerst getan?
Den Affen, ohne Frage.
Orangutan és Délután,
Was hab'n gemacht die Tage.*

*Das Adam hat er dann gebaut,
Den alten Hendelfanger,
Was Eva hat gekriegt zu Braut
Auf eine grüne Anger.*

*Die Luft war kék, der Gras war zöld
Für aller Tiere Magen.
Doch dann hat auf dem Angyalöld
Der Kain den... izé erschlagen –*

*Da hat das liebe Gott gepfeift,
Hat sich gebäumt der Máros,
Und mit der Sintflut har ersäuft
Den ganzen Lipotváros.*